

۱- مهم ترین نمایندگان تاریخ‌نگاری تحلیلی و ترکیبی را نام ببرید.

« پاسخ »

تاریخ‌نگاری تحلیلی: تاریخ بیهقی - مروج الذهب - تجارب الامم ابو علی مسکویه
تاریخ‌نگاری ترکیبی: بلاذری با کتاب فتوح البلدان - دینوری نویسنده اخبار الطوال

۲- روش تاریخ‌نگاری روایی و ترکیبی را مقایسه کنید.

« پاسخ »

تاریخ‌نگاری ترکیبی به صورتی است که مورخ منابع زیادی را در رابطه با یک رخداد بررسی می‌کند و در نهایت چکیده و وجه اشتراک آنها را در غالب یک نوشته بیان می‌نماید. بدون ذکر منابع در این نوع تاریخ‌نگاری برخی جزئیات حذف می‌شود.

اما در تاریخ روایی مورخ روایت‌های مختلف از یک حادثه را با ذکر منابع بیان می‌کند. در واقع این تاریخ‌نگاران بدون هیچ نظری و دیدگاهی روایت‌های مختلف را بیان می‌نمایند.

۳- سه مورد از معیارهای سنجش اعتبار منابع تاریخی را توضیح دهید.

« پاسخ »

الف) مطابق بودن با عقل
ب) مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد
ج) بررسی گزارش‌ها براساس زمان و مکان

۴- سنجش اعتبار و نقد راوی چرا و چگونه صورت می‌گیرد؟

« پاسخ »

چون برای پژوهشگران و مورخان روایت‌کننده بسیار مهم است، آنها ویژگی‌های هویتی، گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و سطح علم او را بررسی می‌کنند و همچنین راوی را نیز مد نظر می‌گیرند تا کشف کنند چرا خبر را نقل کرده است و همچنین محل زندگی و فاصله آن تا محل رخداد برای آنها مهم است تا متوجه شوند خود او خبر را نقل کرده است یا خیر.

۵- کدام مورد، به مسعودی از مورخان بزرگ قرن چهارم هجری نسبت داده شده است؟

- (۱) وی را یکی از برجسته‌ترین نویسندگان تاریخ‌نگاری روایی می‌شناسند.
- (۲) به عقیده‌ی وی خبر یا روایتی که فاقد زمان و مکان دقیق باشد، اعتبار ندارد.
- (۳) همانند بسیاری از مورخان، به بررسی مطابقت یا عدم مطابقت رویدادهای تاریخی با عقاید اعتقاد راسخ داشت.
- (۴) برای بررسی درستی و نادرستی گزارش‌های تاریخی، با مسافرت از نزدیک مکان رویدادها را مورد مطالعه قرار می‌داد.

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مسعودی برای بررسی درستی و یا نادرستی برخی اخبار و گزارش‌های تاریخی به مسافرت می‌رفت و از نزدیک مکان رویدادها را مورد مطالعه قرار می‌داد.

۶- امروزه بهره‌برداری از دستاوردهای چه روشی در سنجش یک خبر تاریخی، در جهان روبه افزایش است؟

- (۱) بررسی و مطابقت با عقل
- (۲) مقایسه و تطبیق منابع و شواهد
- (۳) سنجش گزارش‌ها بر اساس زمان و مکان
- (۴) مطالعات بین رشته‌ای

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. پژوهش‌ها و اطلاعات علمی نظیر جامعه‌شناسی تاریخی، جغرافیای تاریخی، دیرینه‌شناسی، اسطوره‌شناسی و ... دستاوردهای ارزشمندی را پیش روی مورخان قرار می‌دهند. این اطلاعات مورخان را در تعیین اصالت اخبار و منابع تاریخی یاری می‌دهند. امروزه بهره‌برداری از دستاوردهای مطالعات بین رشته‌ای در جهان روبه‌افزایش است.

۷- مهم‌ترین اثر تاریخ‌نگاری تحلیل ابوعلی مسکویه کدام است؟

- (۱) تجارب‌الامم
- (۲) اخبار الطوال
- (۳) مروج الذهب
- (۴) الطبقات الکبری

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. یکی از برجسته‌ترین آثاری که به شیوه تاریخ‌نگاری تحلیلی تألیف شده است، کتاب تجارب‌الامم ابوعلی مسکویه است.

۸- این مطلب که «مورخ در این روش به جای ذکر همه روایات درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه روایت‌ها،

یک گزارش واحد از آنها تنظیم می‌کند.» با کدام کتاب مطابقت دارد؟

- (۱) تاریخ بیهقی
- (۲) اخبار الطوال
- (۳) تجارب‌الامم
- (۴) مروج الذهب

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در تاریخ‌نگاری ترکیبی مورخ به جای ذکر همه روایات درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه روایت‌ها، یک گزارش واحد از آنها تنظیم می‌کند. از برجسته‌ترین چهره‌های این سبک از تاریخ‌نویسی می‌توان به بلاذری صاحب کتاب فتوح البلدان و دینوری نویسنده کتاب اخبار الطوال اشاره کرد.

۹- کدام گزینه از جمله معایب تاریخ‌نگاری روایی است؟

- (۱) تعدد روایات و سردرگمی تاریخ‌نگار
- (۲) پرهیز مورخ از بیان نقد و انتقاد
- (۳) دخل و تصرف مورخ در روایات
- (۴) نگارش تاریخ براساس منابع شفاهی

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. شاید یکی از معایب سبک تاریخ‌نگاری روایی این است که نویسندگان به دور از هرگونه نقد و انتقاد، هیچ نظری درباره‌ی درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند.

۱۰- هر یک از عبارات زیر به ترتیب از ویژگی‌های کدام روش تاریخ‌نگاری است؟

- (الف) تاریخ‌نگاران هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها نمی‌کردند و عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند.
- (ب) از برجسته‌ترین چهره‌های این سبک از تاریخ‌نویسی می‌توان به دینوری صاحب کتاب «اخبار الطوال» اشاره کرد.
- (ج) مورخ اقدام به تحلیل و تفسیر علل، آثار و پیامدهای واقعه می‌نماید.
- (د) مورخ به جای ذکر همه‌ی روایات درباره‌ی یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه‌ی روایت‌ها، یک گزارش واحد از آن‌ها تنظیم می‌کند.

- (۱) تحلیلی - ترکیبی - روایی - تحلیلی
- (۲) روایی - تحلیلی - تحلیلی - ترکیبی
- (۳) ترکیبی - روایی - ترکیبی - تحلیلی
- (۴) روایی - ترکیبی - تحلیلی - ترکیبی

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. بررسی عبارت‌ها:

(الف) در تاریخ‌نگاری روایی، تاریخ‌نگاران هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها نمی‌کردند و عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند.

- (ب) از برجسته‌ترین چهره‌های تاریخ‌نگاری ترکیبی می‌توان به دینوری صاحب کتاب «اخبار الطوال» اشاره کرد.
- (ج) در روش تاریخ‌نگاری تحلیلی، مورخ با بررسی موشکافانه‌ی تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد و نقد آن‌ها، اقدام به تحلیل و تفسیر علل، آثار و پیامدهای آن واقعه می‌نماید.
- (د) در تاریخ‌نگاری ترکیبی، مورخ به جای ذکر همه‌ی روایات درباره‌ی یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه‌ی روایت‌ها، یک گزارش واحد از آن‌ها تنظیم می‌کند.

۱۱- «نقد و بررسی اصالت یک خبر تاریخی»، در کدام دو مرحله زیر انجام می‌گیرد؟

- (۱) نقد روایت‌کننده - نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی
- (۲) نقد و بررسی ترکیبی - نقد و بررسی تحلیلی
- (۳) سنجش براساس زمان و مکان - بررسی روش‌های تاریخ‌نگاری
- (۴) مشاهده‌ی مستقیم - درک و استنباط تاریخی

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. نقد یک خبر تاریخی که در حقیقت همان اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر محسوب می‌شود، در دو مرحله انجام می‌شود:

(الف) سنجش اعتبار و نقد روایت‌کننده (ب) سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی

۱۲- در سنجش اعتبار یک خبر تاریخی، در مرحله‌ی «سنجش اعتبار و نقد روایت‌کننده» کدام مورد زیر بررسی نمی‌شود؟

- ۱) گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و جایگاه علمی راوی
- ۲) محل تولد و زندگی روایت‌کننده‌ی خبر
- ۳) مطابقت روایات یک راوی با سایر منابع و شواهد
- ۴) فاصله‌ی زمانی و مکانی بین راوی و خبر

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در مرحله‌ی سنجش اعتبار و نقد روایت‌کننده، پژوهشگران و مورخان موضوعاتی نظیر ویژگی‌های هویتی روایت‌کننده‌ی خبر، محل تولد و زندگی، گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و جایگاه علمی او را مورد بررسی قرار می‌دهند. یکی از کارهای مورخان در نقد روایت‌کننده این است که چه فاصله‌ی زمانی و مکانی بین راوی و خبر وجود دارد.

۱۳- بقایای «شیرقلعه شهمیرزاد» مربوط به کدام یک از معیارهای سنجش اعتبار خبر تاریخی است و با بررسی کتاب

«فتوت‌نامه سلطانی» از چه راهی بر این اعتبارسنجی سود برده‌ایم؟

- ۱) سنجش گزارش‌ها بر اساس زمان و مکان - مقایسه و مطابقت با عقل
- ۲) اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی - مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد
- ۳) مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی - مقایسه با سایر منابع و شواهد
- ۴) اعتبار سنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی - مقایسه و مطابقت با عقل

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بقایای «شیر قلعه شهمیرزاد» از مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی که از معیارهای سنجش اعتبار خبر تاریخ است، می‌باشد.

با بررسی کتاب «فتوت‌نامه سلطانی» از راه مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد می‌توان از اعتبار خبر تاریخی، اطلاعات به دست آورد.

۱۴- پاسخ صحیح پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه به درستی آمده است؟

(الف) مفهوم نقد یک خبر تاریخی چیست؟

(ب) کدام گزینه بیانگر روش تاریخ‌نویسی مسعودی است؟

(پ) کدام مورد در رابطه با نقد روایت‌کننده صحیح است؟

(۱) الف- نقد یک خبر تاریخی در حقیقت همان اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر محسوب می‌شود. ب- به مسافرت

می‌رفت و از نزدیک مکان رویدادها را جستجو می‌کرد پ- بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت خبر روایت شده با عقل

(۲) الف- نقد یک خبر تاریخی یعنی بررسی دقیق زمان وقوع حادثه ب- از کسانی که واقعه را از نزدیک دیده بودند

واقعه را جستجو می‌کرد پ- بررسی فاصله زمین و مکانی بین راوی و خبر

(۳) الف- نقد یک خبر تاریخی در حقیقت همان اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر محسوب می‌شود. ب- به مسافرت

می‌رفت و از نزدیک مکان رویدادها را مورد مطالعه قرار می‌داد. پ- یکی از کارهای مورخان در نقد روایت‌کننده،

تعیین فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر است.

(۴) الف- نقد یک خبر تاریخی یعنی بررسی دقیق زمان وقوع حادثه ب- برای بررسی درستی و یا نادرستی برخی از

اخبار و گزارش‌های تاریخی به مسافرت می‌رفت. پ (یکی از کارهای مورخان در نقد روایت‌کننده، تعیین فاصله

زمانی و مکانی بین راوی و خبر است.

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

(الف) نقد یک خبر تاریخی در حقیقت همان اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر محسوب می‌شود.

(ب) مسعودی برای بررسی درستی و یا نادرستی برخی از اخبار و گزارش‌های تاریخی به مسافرت می‌رفت و از

نزدیک مکان رویدادها را مورد مطالعه قرار می‌داد.

(پ) یکی از کارهای مورخان در نقد روایت‌کننده، تعیین فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر است.

۱۵- در ارتباط با «سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی» پاسخ درست پرسش‌های زیر در کدام گزینه به ترتیب آمده است؟

- (الف) یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی، کدام است؟
 (ب) در سال‌های اخیر نتایج تحقیقات کدام علم معیاری مناسب برای سنجش اعتبار اخبار تاریخی محسوب می‌شود؟
 (پ) کدام خیر از اصالت و اعتبار کافی برخوردار نیست؟
 (ت) کدام یک از افراد زیر عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را دلیلی بر بطلان آن می‌دانست؟
- (۱) مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد - باستان‌شناسی - خبری که فاقد مکان و زمان دقیق و مشخص باشد - مقدسی
 (۲) مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد - زیست‌شناسی - خبری که فاقد تازگی و به روز بودن باشد. - ابن مسکویه
 (۳) بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل - زیست‌شناسی - خبری که فاقد تازگی و به روز بودن باشد. - ابن مسکویه
 (۴) بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل - باستان‌شناسی - خبری که فاقد مکان و زمان دقیق و مشخص باشد - یعقوبی

« پاسخ »

- گزینه ۴ پاسخ صحیح است.
 (الف) یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی، بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل است.
 (ب) در سال‌های اخیر، نتایج تحقیقات باستان‌شناسی، معیاری مناسب برای سنجش اعتبار اخبار تاریخی محسوب می‌شود.
 (پ) خبر و روایتی که فاقد زمان و مکان دقیق و مشخص باشد از اصالت و اعتبار کافی برخوردار نیست.
 (ت) یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، بیهقی و ابن اسفندیار، عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می‌دانستند.

۱۶- به ترتیب «دور ماندن برخی از جنبه‌های خبر از چشم مورخ» و «عدم ارائه نظر در مورد درستی و نادرستی خبر از سوی مورخ» از معایب کدام روش‌های تاریخ‌نگاری است و کدام مؤرخان به ترتیب به این روش تاریخ‌نگاری می‌کردند؟

- (۱) روایی - ترکیبی - طبری - دینوری
 (۲) ترکیبی - روایی - دینوری - بلاذری
 (۳) روایی - ترکیبی - دینوری - طبری
 (۴) ترکیبی - روایی - بلاذری - طبری

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. یکی از معایب «تاریخ‌نگاری ترکیبی» این است که مورخ در این روش ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند. و شاید یکی از معایب «تاریخ‌نگاری روایی» این باشد که نویسندگان به دور از هرگونه نقد، هیچ نظری درباره درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند. «بلاذری و دینوری» در کتاب‌های فتوح البلدان و اخبار الطوال به شیوه تاریخ‌نگاری ترکیبی کتاب‌های خود را نگارش کردند. و «طبری» به روش تاریخ‌نگاری روایی پرداخته است.

۱۷- کدام تاریخ‌نگار روایی برجسته برای تألیف خود رنج فراوانی برد؟

- (۱) بلاذری (۲) مسعودی (۳) دینوری (۴) محمد بن جریر طبری

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تاریخ‌نگاری روایی به نوعی از تاریخ‌نگاری گفته می‌شود که مورخ روایت‌های مختلف و متعدد را درباره یک موضوع واحد با ذکر استناد بیان می‌کند. از مهم‌ترین ویژگی این نوع تاریخ‌نگاری آن بود که تاریخ‌نگاران هیچ‌گونه دخل و تصرف نمی‌کردند و عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند. این نوع تاریخ‌نگاری در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر و صحابه ایشان به کار گرفته می‌شد. از برجسته‌ترین چهره‌های تاریخ‌نگاری روایی، مورخ و مفسر مشهور محمد بن جریر طبری است او برای تألیف کتاب خود اخبار فراوانی را جمع‌آوری کرد و در این راه رنج فراوانی برد.

۱۸- کدام گزینه در رابطه با تاریخ‌نگاری ترکیبی، صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) مورخ به جای ذکر همه روایت‌ها درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه روایت‌ها یک گزارش واحد از آن‌ها تنظیم می‌کند.
(۲) در این روش، مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند.
(۳) از معایت آن، این است که نویسندگان به دور از هرگونه نقد و انتقاد، هیچ نظری درباره درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند.
(۴) این نوع تاریخ‌نگاری از اواخر قرن سوم هجری متداول شد.

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در تاریخ‌نگاری ترکیبی، مورخ به جای ذکر همه روایات درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه روایت‌ها، یک گزارش واحد از آن‌ها تنظیم می‌کند. در این روش مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند. از اواخر قرن سوم هجری این نوع تاریخ‌نویسی متداول شد.

۱۹- با بررسی کتاب «فتوت نامه سلطانی» از چه راهی برای اعتبارسنجی سود برده‌ایم؟

- (۱) مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد
(۲) مطابقت با عقل
(۳) اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی (۴) سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. بررسی کتاب «فتوت نامه سلطانی» از راه مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد است. مقایسه و مطابقت یک خبر و منبع تاریخی با سایر منابع نظیر فتوت‌نامه‌ها روشی سودمند در جهت تعیین اعتبار اخبار و اسناد است.

۲۰- در سنجش اعتبار یک خبر تاریخی، در مرحله‌ی «سنجش اعتبار و نقد روایت‌کننده» کدام یک از موارد زیر بررسی نمی‌شود؟

- ۱) گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و جایگاه علمی راوی
- ۲) محل تولد و زندگی روایت‌کننده‌ی خبر
- ۳) مطابقت روایات یک راوی با سایر منابع و شواهد
- ۴) فاصله‌ی زمانی و مکانی بین راوی و خبر

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در این مرحله، پژوهشگران و مورخان موضوعاتی نظیر ویژگی‌های هویتی روایت‌کننده‌ی خبر، محل تولد و زندگی، گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و جایگاه علمی او را مورد بررسی قرار می‌دهند. یکی از کارهای مورخان در نقد روایت‌کننده این است که چه فاصله‌ی زمانی و مکانی بین راوی و خبر وجود دارد. تذکر: گزینه‌ی ۳ مربوط به مرحله‌ی «سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی» است.

۲۱- در آغاز از «تاریخ‌نگاری روایی»، برای ثبت کدام اطلاعات استفاده می‌شد؟

- ۱) فتوحات مسلمین در نواحی شام و عراق
- ۲) ذکر احوال خلفا و سلسله‌های اسلامی ایران
- ۳) سخنان و سیره‌ی پیامبر و صحابه‌ی ایشان
- ۴) وقایع تاریخی قرون اولیه‌ی اسلام و ایران

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تاریخ‌نگاری روایی در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره‌ی پیامبر و صحابه‌ی ایشان به کار گرفته می‌شد، ولی بعدها برای ثبت وقایع دوران‌های بعدی نیز از این روش استفاده شد.

۲۲- کدام گزینه را می‌توان از اشکالات تاریخ‌نگاری ترکیبی دانست؟

- ۱) در تحلیل حوادث، از علوم دیگر کمک گرفته نمی‌شود.
- ۲) در این روش هیچ نظری درباره‌ی درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌شود.
- ۳) امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم مورخ دور بماند.
- ۴) به زمان رخ دادن حوادث توجه نمی‌شود.

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در روش تاریخ‌نگاری ترکیبی، مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند.

۲۳- در کدام یک از آثار زیر، مورخ به جای ذکر همه‌ی روایات درباره‌ی یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه‌ی روایت‌ها، یک گزارش از آن‌ها تنظیم می‌کند؟
(۱) مروج الذهب (۲) اخبار الطوال (۳) تجارب الامم (۴) تاریخ طبری

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در روش تاریخ‌نگاری ترکیبی، مورخ به جای ذکر همه‌ی روایات درباره‌ی یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه‌ی روایت‌ها، یک گزارش از آن‌ها را تنظیم می‌کند. از برجسته‌ترین چهره‌های این سبک از تاریخ‌نویسی می‌توان به دینوری (متوفای ۲۹۰ ق) نویسنده‌ی کتاب اخبار الطوال اشاره کرد.

۲۴- موارد زیر مربوط به کدام یک از روش‌های ارائه‌ی گزارش تاریخی است؟
(الف) کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر نوشته‌ی مسعودی، به این روش نگاشته شده است.
(ب) در یک نمونه از این روش، فتوحات سده‌ی نخستین اسلامی محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گرفت.
(ج) از جمله روش‌هایی است که مورخان در دوران اسلامی گزارش‌های خود را بر اساس آن می‌نگاشتند.
(۱) روایی (۲) ترکیبی (۳) موضوعی (۴) سال‌شماری

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در روش موضوعی، یک موضوع خاص محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد. موضوع می‌توانست یک شهر، جنگ‌ها یا طبقاتی از مردم مثل شعرا یا اطبا باشند. یکی از نمونه‌های تاریخ‌نگاری براساس موضوع محوری، کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر، نوشته‌ی علی بن حسین مسعودی است.

۲۵- در کدام یک از مراحل سنجش گزارش، پژوهشگران به بررسی گرایش‌های فکری راوی می‌پردازند؟
(۱) مطابقت با عقل (۲) نقد گزارش‌ها (۳) مقایسه با سایر منابع (۴) نقد روایت‌کننده

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در مرحله‌ی نقد روایت‌کننده پژوهشگران و مورخان موضوعاتی نظیر ویژگی‌های هویتی روایت‌کننده‌ی خبر، محل تولد و زندگی، گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و جایگاه علمی او را مورد بررسی قرار می‌دهند.

- ۲۶- عبارت زیر، از تاریخ‌نگاران مختلف با سبک‌های گوناگون تاریخ‌نویسی انتخاب شده‌اند. با توجه به ویژگی‌های هر سبک تاریخ‌نگاری، تشخیص دهید کدام عبارت از کتاب «تاریخ طبری» انتخاب شده است؟
- (الف) «آنکه در این کتاب می‌نگرد، باید بداند که ..... این اخبار را ما برنساخته‌ایم، بلکه از طریق ناقلان به ما رسیده است، ما نیز آن را همان‌سان که به ما رسانده‌اند، در کتاب آوردیم.»
- (ب) «تاریخ در باطن خود، نظر و تحقیق است و تعلیل و تحلیل حوادث و ریشه‌یابی دقیق آن‌ها و شناخت و معرفت چگونگی حوادث، پس تاریخ ریشه در حکمت انسانی دارد.»
- (ج) «هر که در تاریخ تأمل کند و در هر واقعه که او را پیش آید، نتیجه‌ی عقل جمله عقلای عالم به وی رسیده باشد، دست غوغا و لشکر وقایع و حوادث از تاراج ذخایر فکرت او بسته باشد.»
- (د) «آگاه‌شدن از حوادث گذشتگان و آنچه از اخبار که در بستر زمان جاری می‌شود، به دست نمی‌آید مگر از طریق خبر دادن مخبران و نقل ناقلان، و در این راه نباید از عقل و استنباط ذهنی کمک گرفت.»
- (۱) ج - د (۲) ب - ج (۳) الف - د (۴) الف - ب

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. از برجسته‌ترین چهره‌های تاریخ‌نگاری روایی، مورخ و مفسر مشهور محمدبن جریر طبری است. از مهم‌ترین ویژگی‌های تاریخ‌نگاری روایی این بود که تاریخ‌نگاران هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها نمی‌کردند و عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند. (مطابق با عبارت الف) شاید یکی از معایب این سبک از تاریخ‌نگاری (سبک روایی) این باشد که نویسندگان به دور از هر گونه نقد و انتقاد، هیچ نظری درباره‌ی درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند. (مطابق با عبارت د)

- ۲۷- کتاب‌های «تاریخ بیهقی»، «فتوح البلدان» و «تجارب الامم» به ترتیب در کدام سبک تاریخ‌نگاری به نگارش درآمده‌اند؟

- (۱) روایی - ترکیبی - تحلیلی (۲) تحلیلی - ترکیبی - تحلیلی
(۳) روایی - تحلیلی - ترکیبی (۴) تحلیلی - روایی - ترکیبی

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. آثار بلاذری از جمله فتوح‌البلدان از نمونه‌های تاریخ‌نگاری ترکیبی‌اند و تاریخ بیهقی و تجارب‌الامم (نوشته ابوعلی مسکویه) از نمونه‌های برجسته‌ی سبک تاریخ‌نویسی تحلیلی هستند.

۲۸- کدام مورد، از ویژگی‌های تاریخ‌نگاری ترکیبی نیست؟

- (۱) در این روش مورخ با ذکر همه‌ی روایات یک موضوع، به بررسی و مطالعه‌ی آنها می‌پردازد.
- (۲) «اخبار الطوال» و «بلاذری» به ترتیب از برجسته‌ترین آثار و چهره‌های این سبک از تاریخ‌نویسی هستند.
- (۳) این نوع تاریخ‌نویسی از اواخر قرن سوم هجری متداول شد.
- (۴) مورخ در این روش به جای ذکر همه‌ی روایات درباره‌ی یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه‌ی روایات، یک گزارش از آنها تنظیم می‌کند.

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در این روش (تاریخ‌نگاری ترکیبی مورخ در این روش به جای ذکر همه‌ی روایات درباره‌ی یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه‌ی روایات، یک گزارش از آنها تنظیم می‌کند. ← پس گزینه‌ی ۱ نادرست است.

۲۹- ظروف برنجی موجود در مقبره‌ی تیمور که حاوی اشعاری درباره‌ی فتوحات تیمور هستند، جزو کدامیک از منابع تاریخی‌اند؟

- (۱) سیاست‌نامه‌ها
- (۲) مکان‌های تاریخی
- (۳) دست‌ساخته‌های انسان
- (۴) تاریخ منظوم

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. با توجه به توضیحات ذیل منابع غیرنوشتاری، ابزارها و وسایل دست‌ساخته‌ی انسان: این دسته از آثار نیز برای مورخان از منبع بسیار موثق محسوب می‌شوند. انواع پوشاک، جواهرات، ابزارهای کشاورزی، ظروف و ... و در مجموع تمام دست‌ساخته‌های انسانی بازمانده از گذشته، در این دسته قرار می‌گیرند.

۳۰- تاریخ‌نگاری روایی در آغاز برای چه موضوعاتی به کار گرفته می‌شد؟

- (۱) ثبت و ضبط سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص) و اصحاب ایشان
- (۲) تألیف کتاب‌های تاریخ محلی و جغرافیایی
- (۳) رخدادهایی که مورخ خود شاهد وقوع آنها بوده
- (۴) روایت افسانه‌ها و اساطیر ایران و سایر ملل

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تاریخ‌نگاری روایی در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص) و صحابه‌ی ایشان به کار گرفته می‌شد.

۳۱- مروج‌الذهب مسعودی براساس کدامیک از روش‌های تاریخ‌نگاری نوشته شده است؟

- (۱) ترکیبی
- (۲) روایی
- (۳) تحلیلی
- (۴) سال‌شماری

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. از برجسته‌ترین آثار که به شیوه‌ی تاریخ‌نگاری تحلیلی تألیف شده است، می‌توان به مروج‌الذهب مسعودی اشاره کرد.

۳۲- کدام گزینه از معایب تاریخ‌نگاری روایی است؟

- (۱) تعدد روایات و سردرگمی تاریخ‌نگار
(۲) پرهیز مورخ از بیان نقد و انتقاد
(۳) دخل و تصرف مورخ در روایات
(۴) نگارش تاریخ براساس منابع شفاهی

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. یکی از معایب سبک تاریخ‌نگاری روایی این است که نویسندگان به دور از هرگونه نقد و انتقاد، هیچ‌نظری درباره‌ی درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند.

۳۳- در کدام‌یک از روش‌های تاریخ‌نگاری، مورخ دست به نقد و تفسیر پیامدهای واقعه می‌زند؟

- (۱) ترکیبی (۲) روایی (۳) موضوعی (۴) تحلیلی

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در روش تاریخ‌نگاری تحلیلی، مورخ با بررسی موشکافانه‌ی تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد و نقد آن‌ها، اقدام به تحلیل و تفسیر علل، آثار و پیامدهای آن واقعه می‌نماید.

۳۴- کدام‌یک از مورخین مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیلی بر نادرستی آن نمی‌دانست؟

- (۱) بیهقی (۲) یعقوبی (۳) حمداله مستوفی (۴) مقدسی

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی، بررسی و مطابقت آن با عقل است. در گذشته بسیاری از مورخان به این اصل اعتقاد داشتند و برای سنجش اخبار از معیار عقل بهره می‌بردند. یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، بیهقی و ابن اسفندیار عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می‌دانستند.

۳۵- هدف از مقایسه و مطابقت یک خبر و منبع تاریخی با منابع دیگر مندرج در کتاب‌های تاریخی کدام است؟

- (۱) مطابقت و یا عدم مطابقت آن‌ها با عقل
(۲) مطابقت با روایت‌های تاریخی دیگر
(۳) شناخت فاصله زمانی و مکانی
(۴) تعیین اعتبار اخبار و اسناد

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. یکی از مهم‌ترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی، بررسی و مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل است. مقایسه و مطابقت یک خبر و منبع تاریخی با سایر منابع نظیر اطلاعات مندرج در سایر کتاب‌های تاریخی و یا نوشته‌های دیگر مانند نسب نامه‌ها، سفرنامه‌ها، دیوان اشعار، متون اخلاقی، سیاست نامه‌ها و امثال آن، روشی سودمند در جهت اعتبار اخبار و اسناد است.

۳۶- کدام‌یک از کتاب‌های زیر، از نمونه‌های «تاریخ‌نگاری تحلیلی» نیست؟

- (۱) تجارب الامم (۲) تاریخ بیهقی (۳) فتوح البلدان (۴) مروج الذهب

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. کتاب فتوح البلدان از نمونه‌های مشهور تاریخ‌نگاری ترکیبی است.

- ۳۷- در آغاز از تاریخ‌نگاری روایی، برای ثبت چه اطلاعاتی استفاده می‌شد؟
- (۱) سخنان و سیره‌ی پیامبر و صحابه‌ی ایشان
  - (۲) واقع تاریخی قرون اولیه‌ی اسلام و ایران
  - (۳) فتوحات مسلمین در نواحی شام و عراق
  - (۴) ذکر احوال خلفا و سلسله‌های اسلامی ایران

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تاریخ‌نگاری روایی در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره‌ی پیامبر و صحابه‌ی ایشان به کار گرفته می‌شد، ولی بعدها برای ثبت وقایع دوران‌های بعدی نیز از این روش استفاده شد.

- ۳۸- کدام گزینه از جمله اموری می‌باشد که مورخ در نقد روایت‌کننده (راوی) با آن روبه‌رو است؟

- (۱) مقایسه‌ی هویت و اهداف راوی با سایر راویان معاصرش
- (۲) تطبیق و سنجش اخبار و گزارش راوی با معیار عقل
- (۳) بررسی فاصله‌ی زمانی و مکانی میان راوی و خبر
- (۴) میزان بهره‌گیری راوی از منابع موجود در عصر خود

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. یکی از کارهای موخان در نقد روایت‌کننده، تعیین فاصله‌ی زمانی و مکانی بین راوی و خبر است تا معلوم شود، روایت‌کننده خود مستقیماً شاهد وقوع رویدادی بوده و یا خبر آنرا از دیگران نقل کرده است.

- ۳۹- کدام گزینه، مهم‌ترین ویژگی «تاریخ‌نگاری روایی» را نشان می‌دهد؟

- (۱) مدارک و اسناد گوناگونی را در اختیار مورخان بعدی قرار می‌دهد.
- (۲) مورخان به نقد منابع و روایت‌های خود می‌پرداختند.
- (۳) مورخان برای تألیف کتاب خود اخبار فراوانی را جمع‌آوری می‌کردند.
- (۴) تاریخ‌نگاران هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها نمی‌کردند.

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مهم‌ترین ویژگی این نوع تاریخ‌نگاری این بود که تاریخ‌نگاران هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها نمی‌کردند و عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند.

- ۴۰- کدام گزینه، از ویژگی‌های «تاریخ‌نگاری ترکیبی» نیست؟

- (۱) مورخ با مطالعه و مطابقت همه‌ی روایت‌ها درباره‌ی یک موضوع، یک گزارش از آن‌ها تنظیم می‌کند.
- (۲) اخبار الطوال و بلاذری از برجسته‌ترین آثار و چهره‌های این سبک از تاریخ‌نویسی هستند.
- (۳) این نوع تاریخ‌نویسی از اواخر قرن سوم هجری متداول شد.
- (۴) در این روش مورخ با ذکر همه‌ی روایات درباره‌ی یک موضوع، به بررسی و مطالعه‌ی آن‌ها می‌پردازد.

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در این روش (تاریخ‌نگاری ترکیبی) مورخ به جای ذکر همه‌ی روایات درباره‌ی یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه‌ی روایت‌ها، یک گزارش از آن‌ها تنظیم می‌کند.

۴۱- کدام کتاب، از نمونه‌های تاریخ‌نگاری براساس موضوع‌محوری است؟
(۱) مروج الذهب (۲) تاریخ طبری (۳) اخبار الطوال (۴) تاریخ یعقوبی

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. یکی از نمونه‌های تاریخ‌نگاری براساس موضوع‌محوری، کتاب مروج‌الذهب و معادن الجواهر، نوشته‌ی علی بن حسین مسعودی است.

۴۲- کتاب‌های «تاریخ بیهقی»، «تاریخ طبری»، «فتوح البلدان» و «تجارب الامم» به ترتیب در کدام سبک تاریخ‌نگاری به نگارش درآمده‌اند؟

(۱) روایی - روایی - ترکیبی - تحلیلی
(۲) تحلیلی - روایی - ترکیبی - تحلیلی
(۳) روایی - سال‌شماری - تحلیلی - ترکیبی
(۴) تحلیلی - روایی - موضوعی - ترکیبی

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تاریخ طبری نمونه‌ی برجسته‌ی تاریخ‌نگاری روایی، آثار «بلاذری» از جمله فتوح البلدان از نمونه‌های تاریخ‌نگاری ترکیبی و تاریخ بیهقی و تجارب الامم (نوشته‌ی ابوعلی مسکویه) از نمونه‌های برجسته‌ی سبک تاریخ‌نگاری تحلیلی هستند.

۴۳- «اعتبارسنجی و بررسی اصالت اخبار تاریخی»، در کدام دو مرحله‌ی زیر صورت می‌گیرد؟

(۱) سنجش براساس زمان و مکان - تعیین سبک تاریخ‌نگاری
(۲) نقد روایت‌کننده - نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی
(۳) مشاهده‌ی مستقیم - درک و استنباط تاریخی
(۴) مطابقت با باستان‌شناسی - مطابقت با شواهد و مدارک

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نقد یک خبر تاریخی که در حقیقت همان اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر محسوب می‌شود، در دو مرحله انجام می‌شود:

الف) سنجش اعتبار و نقد روایت‌کننده
ب) سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی

۴۴- یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی، بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با ..... است.

(۱) انگیزه‌ها و اهداف نویسنده
(۲) نظر سایر مورخان
(۳) زمان تقویمی
(۴) عقل

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل است.

۴۵- به ترتیب عبارت‌های «دینوری و بلاذری از برجسته‌ترین چهره‌های این نوع تاریخ‌نگاری هستند - محمدبن جریر طبری سعی داشت در این نوع تاریخ‌نگاری تعیین صحت و سقم مطالب را به خواننده واگذار کند - این نوع تاریخ‌نگاری در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر و صحابه ایشان به کار گرفته می‌شد - از اواخر قرن سوم هجری این نوع تاریخ‌نویسی متداول شد» در زمره کدام یک از انواع روش‌های تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد؟

- (۱) ترکیبی - ترکیبی - روای - ترکیبی
(۲) روایی - روایی - روایی - ترکیبی
(۳) ترکیبی - روایی - روایی - ترکیبی
(۴) روایی - ترکیبی - ترکیبی - روایی

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بلاذری و دینوری از برجسته‌ترین چهره‌های تاریخ‌نگاری ترکیبی هستند. محمدبن جریر طبری در تاریخ‌نگاری روایی، سعی داشت تعیین صحت و سقم مطالب را به خواننده واگذار کند. تاریخ‌نگاری روایی در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر و صحابه ایشان به کار گرفته می‌شد. تاریخ‌نگاری ترکیبی از اواخر قرن سوم هجری متداول شد.

۴۶- کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) نتایج تحقیقات باستان‌شناسی معیاری مناسب برای سنجش اعتبار اخبار تاریخی محسوب می‌شود.
(۲) نتایج تحقیقات علمی باستان‌شناسی بر روی محوطه‌ها، بناها و آثار گوناگون تاریخی به مورخان کمک می‌کند که اخبار و مندرجات کتاب‌های تاریخی را به دقت ارزیابی کنند.
(۳) زمان و مکان دو رکن مهم یک رویداد تاریخی می‌باشد.
(۴) خبر و روایتی که فاقد زمان، ولی دارای مشخصات مکانی باشد تا حدودی از اصالت و اعتبار برخوردار خواهد بود.

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. خبر و روایتی که فاقد زمان و مکان دقیق و مشخص باشد از اصالت و اعتبار کافی برخوردار نیست.

۴۷- پاسخ صحیح سوالات زیر به ترتیب در کدام گزینه ذکر شده است؟

الف) مهم‌ترین رسالت مورخان چیست؟

ب) مفهوم نقد یک خبر تاریخی در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

پ) کدام مورد جزء فعالیت‌های مورخ در مرحله سنجش اعتبار و نقد روایت‌کننده نیست؟

۱) الف- تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته - ب- اعتبار سنجی و بررسی اصالت خبر پ- در این مرحله مورخ سعی در فهم و کشف اثر بدون در نظر گرفتن علایق و انگیزه‌های راوی است.

۲) الف- شناخت اصول مقدماتی روش‌های اعتبارسنجی - ب- اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر - پ- بررسی فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر

۳) الف- تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته - ب- ارائه یک گزارش تاریخی - پ- نقلی بودن خبر یا مشاهده مستقیم آن توسط راوی

۴) الف- شناخت اصول مقدماتی روش‌های اعتبارسنجی - ب- ارائه یک گزارش تاریخی - پ- بررسی محل تولد و زندگی روایت‌کننده خبر

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

الف) مهم‌ترین رسالت مورخان، تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته است.

ب) نقد یک خبر تاریخی در حقیقت همان اعتبار سنجی و بررسی اصالت خبر محسوب می‌شود.

پ) پژوهشگران سعی می‌کنند علایق و انگیزه‌های راوی را در بیان یک خبر مورد بررسی قرار دهند و اندیشه و مقصود او را فهم و کشف کنند.

۴۸- پاسخ درست پرسش‌های زیر در کدام گزینه به ترتیب آمده است؟

الف) کتاب «تاریخ بیهقی» جزء کدام نوع کتاب‌های تاریخ‌نگاری محسوب می‌شود؟

ب) یکی از نمونه‌های تاریخ‌نگاری براساس موضوع محوری، کدام کتاب است؟

پ) مؤلف کتاب «تجارب الامم» چه کسی است؟

۱) تحلیلی - فتوح البلدان - دینوری

۲) روایی - فتوح البلدان - ابوعلی مسکویه

۳) تحلیلی - مروج الذهب و معادن الجواهر - ابوعلی مسکویه

۴) روایی - مروج الذهب و معادن الجواهر - دینوری

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

الف): کتاب تاریخ بیهقی جزء کتاب‌های تاریخ‌نگاری تحلیلی محسوب می‌شود.

ب): یکی از نمونه‌های تاریخ‌نگاری براساس موضوع محوری کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر نوشته علی بن حسین مسعودی است.

پ): کتاب تجارب الامم نوشته ابوعلی مسکویه است.

۴۹- چه تعداد از عبارتهای زیر صحیح است؟

الف) کتاب الطبقات الکبری اثر «امینی هروی» است.

ب) کتاب عیون الانباء فی طبقات الاطباء اثر ابن سعد کاتب واقدی است.

پ) متون تقویمی و گاه‌شماری، متون فلسفی و کلامی و متون اخلاقی می‌توانند به منظور تبیین اوضاع علمی دوره‌های تاریخی مورد مطالعه مورخان قرار گیرد.

۱) صفر (۲) یک (۳) دو (۴) سه

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تشریح عبارتهای نادرست:

الف): کتاب الطبقات الکبری اثر «ابن سعد کاتب واقدی» است.

ب): کتاب «عیون الانبا فی طبقات الاطباء اثر ابن ابی اصیبعه» است.

۵۰- در سال‌های اخیر کدام دانش با بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های مدرن پیشرفت زیادی کرده است که نتایج تحقیقات آن علم معیاری مناسب برای سنجش اعتبار اخبار تاریخی محسوب می‌گردد و کدام کتاب اثر عبدالحسین زرین کوب می‌باشد و بقایای شیر قلعه در کدام استان قرار دارد؟

۱) باستان‌شناسی - تاریخ در ترازو - سمنان
 ۲) جغرافیایی تاریخی - تاریخ‌نگاری در اسلام - یزد
 ۳) باستان‌شناسی - تاریخ‌نگاری در اسلام - یزد
 ۴) جغرافیایی تاریخی - تاریخ در ترازو - سمنان

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در سال‌های اخیر دانش باستان‌شناسی با بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های مدرن پیشرفت زیادی کرده است و نتایج تحقیقات آن علم معیاری مناسب برای سنجش اعتبار اخبار تاریخی محسوب می‌شود و کتاب «تاریخ در ترازو» اثر عبدالحسین زرین کوب است و بقایای شیرقلعه شه‌میرزاد در استان سمنان واقع شده است.

۵۱- برجسته‌ترین اثری که در تاریخ‌نگاری تحلیلی، به وسیله مسعودی نوشته شده، کدام است؟

۱) مروج الذهب (۲) فتوح البلدان (۳) ظفرنامه (۴) معادن الجواهر

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. مورخان در دوران اسلام، گزارش‌ها و نوشته‌های خود را به دو روش سال‌شماری و موضوعی تنظیم و ارائه می‌کردند. در این روش سال‌شماری حوادث به ترتیب زمان وقوع نوشته می‌شوند. در روش موضوعی، یک موضوع خاص محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد. یکی از نمونه‌های تاریخ‌نگاری براساس موضوع محوری کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر، نوشته علی بن حسین مسعودی است.

۵۲- برجسته‌ترین چهره سبک تاریخ‌نگاری ترکیبی کدام مورد معروف است؟

- (۱) مسعودی (۲) بیهقی (۳) دینوری (۴) طبری

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در تاریخ‌نگاری ترکیب مورخ به‌جای ذکر همه روایات درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه روایت‌ها، یک گزارش واحد از آن‌ها تنظیم می‌کند. در این روش مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند. از اواخر قرن سوم هجری این نوع تاریخ‌نویسی متداول شد. از برجسته‌ترین چهره‌های این سبک از تاریخ‌نویسی به بلاذری صاحب کتاب فتوح‌البلدان و دینوری نویسنده کتاب اخبار الطوال می‌توان اشاره کرد.

۵۳- یکی از معایب روش تاریخ‌نگاری روایی از نظر برخی مورخان کدام است؟

- (۱) گزارش واحدی از روایات تنظیم نمی‌کنند.
(۲) صحت و سقم مطالب را به خواننده واگذار می‌کنند.
(۳) نظر خاص در مورد درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند.
(۴) با اسناد و مدارک کافی درباره اصل خبر قضاوت نمی‌کنند.

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تاریخ‌نگاری روایی به نوعی از تاریخ‌نگاری گفته می‌شود که مورد روایت‌های مختلف و متعدد را درباره یک موضوع با ذکر اسناد ذکر می‌کند. از مهم‌ترین ویژگی این نوع تاریخ‌نگاری این بود که تاریخ‌نگاران هیچ دخل و تصرفی در روایت‌ها نمی‌کردند. شاید یکی از معایب این سبک از تاریخ‌نگاری این باشد که نویسندگان به دور از هر گونه نقد و انتقاد، هیچ‌نظری درباره درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند.

۵۴- کدام مورد به مسعودی از مورخان معروف در نوشتن آثارش نسبت داده شده است؟

- (۱) بررسی فاصله زمانی و مکانی رویدادها
(۲) مورد مطالعه قرار دادن مکان رویدادها از نزدیک
(۳) سنجش محل وقوع رویدادها بر اساس زمان و مکان
(۴) بررسی اصالت منابع تاریخی در نوشته‌های خود

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در گذشته برخی از مورخان مانند مسعودی برای بررسی درستی و یا نادرستی برخی از اخبار و گزارش‌های تاریخی به مسافرت می‌رفتند و از نزدیک مکان رویدادها را مورد مطالعه قرار می‌دادند. زیرا بررسی و مطالعه مکان رویدادها مانند مطالعه محیط جغرافیایی رویدادها در پژوهش‌های تاریخی اهمیت بسیار دارد.

- ۵۵- یکی از اقدامات مهم مورخان در روبرو شدن با یک گزارش تاریخی کدام است؟
- (۱) شناسایی هویت راوی خبر
  - (۲) مطابقت نوشته‌ها با عقل
  - (۳) دیدن مکان وقوع رویداد
  - (۴) اعتبار سنجی

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. یکی از کارهای مورخان در نقد روایت‌کننده این است که چه فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر وجود دارد. یعنی روایت‌کننده خود مستقیماً شاهد وقوع رویدادی بوده و یا خیر، آن را از دیگران نقل کرده است. بدیهی است ارزش و اعتبار خبری که راوی آن خود به‌طور مستقیم شاهد رویداد بوده و به مراتب از خبری که روایت‌کننده آن از دیگران نقل کرده بیشتر است.